

Kdy(ž) v Praze hořelo, aneb co víme a co nevíme o velkém požáru staroměstského bloku Sixtova domu

Bartoš Ladislav

Od roku 2018 probíhá operativní průzkum a dokumentace několika objektů v domovním bloku tvořícím jižní frontu Staroměstského náměstí, dotčených přestavbou na hotel. Jedná se zejména o domy čp. 553 (Sixtův dům), 556 (U Černého slunce), 547 (U Kamenného ptáka) a několik dalších objektů. Příspěvek je zaměřen na jedno z badatelských témat, spojující některé nálezové situace ve všech uvedených domech. Jde o stopy masivního požáru z doby vrcholného středověku. S nimi souvisí další otázky: Jaké jsou možnosti poznání podoby zástavby před požárem? Jak datovat požár a co je známo o obnově po této katastrofě? Sledujeme stopy jednoho, nebo několika požárů? Příspěvek shrnuje aktuální stav a limity našeho poznání středověké reality.

Loreta, loretánská kaple, nebo gloriety? Osmiboká stavba v zámeckém parku v Horšovském Týně.

Beránek Jan

Cílem příspěvku je informovat o heuristické fázi bádání, týkající se solitérní centrální stavby, jež se nachází v nejvyšším bodě zámeckého parku v Horšovském Týně. Výrazná pohledová dominanta byla dosud většinou odborné literatury považována za stavbu ryze zahradního účelu, klasicistní vyhlídkový gloriety. Charakter stavby, stejně jako epigrafický fragment však dokládají její renesanční původ. Znovu se tak otevírá otázka existence „nejstarší české loret“, či spíše loretánské kaple, a na to navazující další výzkum, jež by měl objasnit téma stavební úlohy, typologické souvislosti a další uměleckohistorické otázky.

Pár poznámek k zámkům u dveří 17. až 19. století

Ebel Martin

Příspěvek se zaměří na dva okruhy. Prvním jsou nejpodstatnější proměny mechaniky zámků. Jsou dobře patrné ze znaků viditelných zvenku. Druhým je definice přechodného typu zámku na pomezí nezapuštěných a zapuštěných (zadlabaných) - tzv. špaletového zámku.

Petr Rožmberský badatel, spisovatel, editor, redaktor (1952-2019)

Mikota Petr

Průřez rozsáhlým dílem významného badatele, který se podílel na zrodu Dějin staveb. Více než 400 článků s celkovým rozsahem téměř 5000 stran z několika oborů archeologie, historie, onomastika, kastellologie, stavebněhistorický průzkum, dějiny techniky. Bude prezentována bibliografie v elektronické podobě.

Známa neznámá "Dukla" v Dolních Věstonicích

Novotná Dana

„Dukla“ je neoficiální název základny archeologického ústavu v Dolních Věstonicích. Zatímco nálezy učiněné na katastru obce a v okolí jsou světově proslulé, o dějinách „Dukly“ donedávna nebylo nic známo, což bylo způsobeno i tím, že obec byla jako čistě německá celá přesídlena. Objekt byl součástí okrsku novokřtěnců, kteří dostali vymezené místo před branou a zdá se, že i po jejich vyhnání a opuštění celého areálu zůstalo fyzicky zachováno více budov, než bylo dosud známo.

„Dukla“ je neoficiální název základny archeologického ústavu v Dolních Věstonicích. Zatímco nálezy učiněné na katastru obce a v okolí jsou světově proslulé, o dějinách „Dukly“ donedávna nebylo nic známo, což bylo způsobeno i tím, že obec byla jako čistě německá celá přesídlena. Objekt byl součástí okrsku novokřtěnců, kteří dostali vymezené místo před branou a zdá se, že i po jejich vyhnání a opuštění celého areálu zůstalo fyzicky zachováno více budov, než bylo dosud známo.

Historické krovy venkovských středověkých kostelů na okrese Louny

Panáček Michal Otáhal David Kyncl Tomáš

Příběh bohyně lovu, aneb jak jsme hledali jelena; dějiny a stavební vývoj loveckého zámku Diana

Patrný Michal Gersdorfová Zlata

Lovecký zámek Diana u Rozvadova je (nejen) odborné veřejnosti znám jako poněkud neobvyklá stavba, jejíž autorství bývá připisováno Janu Blažejovi Santinimu. Byl vystavěn hrabaty z Kolovrat ve 30. letech 18. století, a za dobu své existence prošel několika výraznými změnami; pozornosti historiků umění a architektury však doposud úspěšně unikal (čest výjimkám). V loňském roce proběhl konečně stavebně historický průzkum, který začal poněkud neobvykle – hledáním dřevěné sochy jelena...

Stavebněhistorický průzkum, archeologický výzkum a obnova objektu někdejšího středověkého konventu zrušeného premonstrátského kláštera Louka u Znojma.

Peška Marek Kolařík Václav Staněk Pavel Zika Vratislav

V rámci obnovy objektu „Stará škola“ byl v letech 2017 až 2021 proveden postupně stavebně historický průzkum, archeologický výzkum a další zjišťovací sondy. Objekt byl původně západním křídlem středověkého konventu a jeho jádro pochází z první poloviny 13. století. Cílem příspěvku je předložit nejnovější poznatky, které se týkají nejstarších dějin kláštera.

Věž borského hradu, známá – neznámá

Procházka Zdeněk

V roce 2021 byl v souvislosti s přípravou knihy o městě Boru (okres Tachov) a jeho památkách proveden průzkum hradního bergritu. Při té příležitosti byla získána nová dendrochronologická data, která výrazně posunula naše znalosti o stavební historii věže.

Byšičky, kostel sv. Petra a Pavla

Racková Eliška Slavík Jiří

Kostel v působivé situaci na návrší je jediným pozůstatkem zaniklé středověké obce. Operativní dokumentace a stavebně historický průzkum prováděné v průběhu oprav dovolily výrazně pozměnit dosavadní představy o stavebním vývoji kostela, a jehož sakristii byla spatřována apsida románského kostela. Průběžné provádění dokumentace.

Hrádek u Nechanic – cesta za tou pravou romantikou

Racková Eliška

V roce 2021 byl zahájen parciální stavebněhistorický průzkum hlavní budovy zámku Hrádek u Nechanic zaměřený na stropy 1. patra a krovky. I když se jedná o „mladou“ stavbu z let 1839–1855, nabízí překvapivé množství podnětů k úvahám o stavebním a stylovém vývoji jedné z nejvýznamnějších staveb české neogotiky.

Počátky hradu Houska

Randus Petr

Počátky středověkého hradu Houska je možno hledat jinde, než jen v tom, že hrad postavil Přemysl Otakar II. Pro řešení tohoto problému je však nutno sáhnout daleko více do historie. Je však pravdou, že jde pouze o teorii, ale na druhé straně ani výstavba hradu Bezdězu Přemyslem Otakarem II. není nikde listinně potvrzená.

Kostol sv. Ladislava v Nepochoch (okres Martin). Príspevok k histórii stavby a jej obnovy.

Reťkovská Adriana

Stredoveký kostol sv. Ladislava bol postavený na vyvýšenine nad obcou Nepochali v okrese Martin v podhorí Veľkej Fatry. Svojou architektúrou sa radí k vidieckym jednoloďovým gotickým sakrálnym stavbám s rovným uzáverom svätyne a predstavanou západnou vežou, v neskorej gotike z oboch strán obstavanou miestnosťami s výraznou fortifikačnou funkciou. V interiéri svätyne a dnešného podkrovia lode sa zachovali vzácne nástenné maľby z druhej tretiny 14. storočia až začiatku 15. storočia, ktoré sú predmetom súčasného náročného reštaurovania.

Zámek v Blansku. Stavební vývoj ve světle nových zjištění

Stětina Jan

Příspěvek seznamuje s výsledky průzkumů pozoruhodného komplexu zámku v Blansku (okr. Blansko). Průzkumy, realizované na zámku i v budovách předzámčí v uplynulých letech, doložily komplikovaný stavební vývoj areálu, jež naznačuje i působivá hmotová skladba především jižního a západního křídla zámku s dominantou schodišťové věže. Podařilo se identifikovat gotické jádro, situované ve vývojově složitém jižním křídle i postupný růst objektu v průběhu 15. a 16. století, završený přestavbou za Žalkovských z Žalkovic v závěru 16. století. Renesanční čtyřkřídlová stavba byla znovu přestavěna v 17. století, kdy vznikl zejména arkádový trakt jižního křídla. Novověké úpravy již zámek dispozičně neobohatily a byly z velké části setřeny adaptací na muzeum po roce 1960. Renesanční jádro má i rozsáhlý, trojkřídlový komplex předzámčí. Hlavní mezníky stavebního vývoje komplexu dokresluje i několik nově získaných dendrodat, k dispozici jsou i výstupy z archeologického výzkumu nádvoří, řada dílčích pozorování z oprav fasád a vysokou výpovědní hodnotu mají i výsledky archivního bádání.

Zaniklá střílna na hradě Bubnu (o. Plzeň - sever)

Varhaník Jiří

Oboustranně špaletovaná střílna parkánové bašty měla poměrně nevelkou průstřelnici přibližně čtvercového tvaru a její vnější špalety se mírně rozevíraly směrem ven, přičemž parapet prudce klesal přibližně pod úhlem 45°. Úsek zdíva nad střílnou i s překlady, kryjícími její vnější špaletu a mírně stoupajícími dovnitř, však zanikly ještě před opravou v roce 1991, kdy bylo zaniklé zdívo opětovně dozděno přibližně na předchozí úroveň, výrazně zkomolen. Průstřelnice totiž byla nápadně zvýšena a opatřena vodorovným překladem z jediného velkého plochého kamene. O necelých sedm let později tento nový překlad již na svém místě nebyl. V roce 2008 došlo havárii zdíva, při níž se zřítilo severní nároží parkánové bašty a v roce 2013 se zřítíl zbytek jejího zdíva.

K některým novým objevům na hradech jihovýchodní Moravy (Křídlo, Nový Šaumburk, Šaumburk a Starý Světlov)

Vrla Radim

Stručné pojednání o vybraných aktuálních nálezech na hradních zříceninách JV Moravy; Křídlo – při průběžné dokumentaci hradu byly po přivalových deštích objeveny pozůstatky doposud neznámého objektu v čele dispozice jádra, jehož zdi dosahují šířky cca 3m; s velkou pravděpodobností se jedná o donjon. Nový Šaumburk – v rámci záchranných prací, které na hradě probíhají od roku 2020, mohl být zkoumán zbytek interiéru v místech předpokládané vstupní věže; s velkou pravděpodobností se však jedná o bývalou hradní kuchyni. Šaumburk – Díky činnosti Spolku hradu Nový Šaumburk byly nalezeny pozoruhodné architektonické detaily, dokládající kvalitní architektonickou výbavu tohoto pozoruhodného hradu. Jedná se o pozůstatek kružbového okna a díly osmibokého sloupu, podpírajícího průvlak trámového stropu. Starý Světlov – V rámci záchranných prací, probíhajících zde v prostoru zřícenin hradního paláce, byly dokumentovány doklady složitého stavebního vývoje objektu i další cenné stavební detaily (interiérové a exteriérové omítky, barvené maltové podlahy, vřetenové schodiště a podobně).